

PhDr. ALENA HOFMANOVÁ

SLOVENSKÁ GRAMATIKA

(ukážka)

**PREHĽAD PRAVOPISU A GRAMATIKY
SLOVENSKÉHO JAZYKA**

vysvetlenie v **systeme, názorne, logicky a pokope**
množstvo **prehľadných** gramatických **tabuliek**
ideálny „vysvetľovník“ a **cvičebnica pre II. stupeň ZŠ**

NIELEN AKO sa všetko správne píše, ALE PREČO sa všetko píše tak, ako sa píše

množstvo ľahko zapamätateľných **pomôcok na pravopis i gramatiku**
stovky cielených viet a konštrukcií na okamžité precvičenie
system cvičení v konkrétne vysvetľovanej gramatike
okamžitá kontrola cvičení hneď vedľa
upozornenie na **chytáky a výnimky**

a

vysvetlenie všetkého ako vždy

POLOPATE

OBSAH

9	Vetné členy: prísudok, podmet	
10	prívlastok	
11	predmet, príslovkové určenia	
13	Podmet a prísudok: zvláštne prípady	
14	Nezhodný prívlastok	
15	Neurčitok vo vetných členoch	
	Sklady	
16	Zvieracie podstatné a prídavné mená	
17	Pomnožné podstatné mená	
	„okolo“ ako vetný člen	
	Skloňovanie „pes, vlk, vták“ v množnom čísle	
18	„sami/samy, radi/rady, jedni/jedny, oni/ony“	
19	Koncovky prídavných mien	
20	Číslovky	
	Vid sloviess	
21	Neurčité slovesné tvary	FAREBNÉ STRANY
	„viest' - viezť - vedieť“ v rozkazovacom spôsobe	
22	Veľké písmená	
23	Priama reč	
24	Jednoduchá veta jednočlenná a dvojčlenná	
25	Súvetia: vedľajšie vety v podrad'ovacom súvetí	
25	Písanie čiarky	
27	Vetné členy	
	Prísudok	
29	Podmet	
30	Podmet v genitíve (2. pád)	
31	Zhodný prívlastok	
32	Nezhodný prívlastok	
35	Príslovkové určenie	
	Chytáky pri určovaní	
38	Predmet	
40	Neurčitok vo vetných členoch	
41	Vetné členy vo vete - špeciál	
43	Sklady	
46	Plnovýznamové slovné druhy	SLOVNÉ DRUHY
47	Nepľnovýznamové slovné druhy	
47	Gramatické kategórie	
48	Podstatné mená - rozdelenie	PODSTATNÉ MENÁ - MUŽSKÝ ROD
49	Životné podstatné mená - vzory	
50	Neživotné podstatné mená - vzory	
51	Zvieracie podstatné mená	
51	Pravopis „vlky - psy - vtáky/vlci - psi - vtáci“	
52	Zvieracie podstatné mená s číslovkami i bez čísloviek	
53	„(ten) zver - (tá) zver“	
	vidím „levy“ alebo „levov“?	
54	„osy - osi“, „večer - večery“, „večera - večere“	
55	Čo robiť v prípade pochybností v pravopise podstatných mien?	
	Kedy „o pánu - o pánovi/k pánu - k pánovi“	
	Prípony podstatných mien mužského rodu	
56	Podstatné mená s koncovkou „-l“ a „-t“	
57	Priezviská na koncovky „-us, -es, -os, -as“	
	Slovenské priezviská	
	Pozor na „vírus“	
58	Nepravidelné skloňovanie	
	Skloňovanie priezvisk	
59	Skloňovanie vzorov	PODSTATNÉ MENÁ - ŽENSKÝ ROD
60	Vlastné podstatné mená	
	Pravopis krstných mien typu „Soňa, Anča ...“	
	Ženské podstatné mená s koncovkami „-ea, -ua, -oa, -oe“	
61	„aloa“	
62	„pani - panie“	
63	„česť, mater“	

64	Podstatné mená s koncovkou „-um“	PODSTATNÉ MENÁ - STREDNÝ ROD
65	„ucho - uši/uchá“, „oko - oči/oká/okále“	
66	„tlačidlo - tlačítko“ „euro“ Na čo dávať pozor pri určovaní rodu a vzorov	
68	Pomnožné podstatné mená Hromadné podstatné mená Nesklonné podstatné mená Prípony podstatných mien	
69	Prídavné mená - „pekný, cudzí“	PRÍDAVNÉ MENÁ
70	„pávi“, „matkin, otcov“	
71	Pravopis koncoviek prídavných mien	
74	Niečo pre mojich zlatých piatačikov (ale nielen pre nich)!: Mäkké spoluhlásky: „ď, ť, ň, ľ, ž, š, č, dž, j“	
75	Pravopis v príponách prídavných mien Nie je „vlna“ ako „vlna“ Jedno alebo dve „n“ v koncovke prídavných mien	
76	Pravopis prídavných mien, vytvorených od vlastných podstatných mien Zmena mäkkosti koncoviek Malé a veľké písmená v koncovkách „-ov“ a „-ský“ Prídavné mená od zemepisných názvov	
77	Zvieracie prídavné mená	
78	„divé psy“ ale „divé husi“ „divé zvery - stopy divej zveri“ Prirovnávanie a personifikovanie Porovnávanie pomocou zvierat	
79	Lokál a inštrumentál zvieracích prídavných mien	
80	Prípony prídavných mien Stupňovanie prídavných mien Prídavné mená z dvojslovných názvov	
81	Zemepisné a obyvateľské názvy v podstatných a prídavných menách	
82	Zámená - základné rozdelenie Osobné zámená	ZÁMENÁ
83	Krátke a dlhé tvary osobných zámen Dvojtvary jednoslovných osobných zámen s koncovkami „-ňho, -ň ...“	
84	Ukazovacie zámená Opytovacie zámená	
85	Privlastňovacie zámená - „mojím/mojimi“	
87	Veľké a malé písmená v „ty/Ty, tvoj/Tvoj...“	
88	Zvratné zámená Vymedzovacie zámená „sami, jedni, oni, radi“	
89	Vymedzovacie zámená „samy, jedny, ony, rady“	
90	Kedy napísať „samí, samé“ ... je „samý kaz, samý tulipán“ Vymedzovacie zámená	
93	Číslovky: rozdelenie, vzory „dvadsaťjeden - dvadsaťjedna“	ČÍSLOVKY
94	Pravopis čísloviek Nevieš v číslovkách, kam „z konopi“?	
95	Číslovky a zvieracie podstatné mená	
96	Druhové číslovky „po prvé“ alebo „za prvé“ Zložené číslovky	
97	Pravopis „-krát, raz - razy -ráz, -násobný“ Desatinné číslovky „poldruha, poltret’a“	
100	Rozdelenie slovies Jednoduché a zložené slovesné tvary	SLOVESÁ
101	Vid slovies	
103	Rod slovies	
104	Neurčité slovesné tvary	
105	Určité slovesné tvary	
106	„viest’, viezť, vedieť“	
107	Príslovky – rozdelenie, pravopis	PRÍSLOVKY
109	Pravopis „s“ alebo „z“ na začiatku slova	

- 110 „treba - trebalo“
- 111 Príslovky spojky, častice, predložky vo vetách
„okolo“ ako vetný člen
- 113 Predložky: rozdelenie
Vokalizovanie predložiek
Písanie „s/so“, „z/zo“
- 114 Častice
Nepatrí do radu
- 116 Vety a súvetia
Jednoduchá veta jednočlenná
- 117 Jednoduchá veta dvojčlenná
- 119 Prirad'ovacie súvetia
- 121 Podrad'ovacie súvetia
- 123 Zložené súvetia
- 124 Premena súvetia na jednoduchú vetu
Premena dvojčlennej vety na jednočlennú
Prístavok (1) alebo vedľajšia veta (2)
- 125 Pravopis „bit' - byt“, pravopisné cvičenia
- 128 Veľké písmená
- 136 Vykanie
Interpunkčné znamienka
Čiarka
- 138 Ako je to s čiarkou vo vetách s prídavnými a prechodníkmi?
Ako je to s dvojicami či jednou spojkou vo vete?
Perlička: Viacnásobný vetný člen - postupne rozvíjajúci prívlastok
- 139 Písanie čiarky pred „a + ... “
Čiarka v zloženom súvetí
- 140 Čiarka vo vložnom súvetí
Kedy čiarku nepíšeš?
- 143 Priama reč
- 144 Spojovník
Kedy „zelenomodrý“ alebo „zeleno-modrý“
- 145 Pomlčka
Lomka
- 148 Časté chyby v pravopise a rozprávaní
- 151 Hláskoslovie
Písanie samohlásky „ä“
- 152 Slovná zásoba
- 153 Skladanie slov
- 154 Homonymá - synonymá - antonymá
- 155 Kedy homonymá, kedy viacvýznamové slová
- 156 Rozdeľovanie slov
- 158 Vybrané slová po „B“
- 159 po „M“
- 160 po „P“
- 161 po „R“
- 163 po „S“
- 164 po „V“
- 166 po „Z“
- 167 Obojaké spoluhlásky, pravopis po „D“ a „DY“
- 168 po „T“
- 169 po „L“
- 170 po „H“
- 171 po „CH“
- 172 po „G“
po „K“
- 174 Spodobovanie
- 175 Kedy ako čítať spoluhlásky „k“ a „v“
Nie každé „-ou“ je v skutočnosti „-ou“
- 176 Pravidlo rytmického krátenia
- 177 Cudzie predpony
- 178 Umelecké - básnické prostriedky
Frazeologické spojenia
- 180 Pranostiky

PREDLOŽKY

ČASTICE

VETY - ČLENITOSŤ

SÚVETIA

VEĽKÉ PÍSMENÁ

ČIARKA

VYBRANÉ SLOVÁ

OBOJAKÉ SPOLUHLÁSKY

**Nasledujúce strany na seba nenadväzujú, sú to náhodne vybrané ukážky strán,
aby ste si spravili predstavu o tom, akým spôsobom je spracovaná
učebnica/cvičebnica
pravopisu a gramatiky slovenského jazyka.**

VETNÉ ČLENY

Určujeme päť vetných členov:

prísudok (slovesný/menný), **podmet** (vyjadrený/vyjadrený), **prívlastok** (zhodný/nezhodný), **predmet** (priamy/nepriamy), **príslovkové určenie** (miesta/času/spôsobu/príčiny).

I. PRÍSUDOK

Určujeme ho hneď ako prvý vetný člen vo vete.

Potom sa ľahšie a aj správne určí podmet!

1. **slovesný**

2. **slovesno-menný**

menný preto, lebo **obsahuje meno** - **podstatné/prídavné**, príp. **osobné zámeno** v nominatíve. Iné tvary vid' str. 27, 28.

• súčasť menného prísudku môže byť i **podstatné meno v inštrumentáli**

•• sloveso „byť“ môže byť v **prítomnom**, ale i v **ostatných časoch**:

minulom, budúcom, príp. v podmieňovacom spôsobe

otázka

vyjadruje ho

čo robí?	sloveso	Mama	varí.	
	sloveso + podst. meno	On	je, bol, bude	hokejista .
	sloveso + číslovka	Trikrát tri	je	hokejistom •.
	sloveso + zámeno	Knihá	je, bola, bude, by mala byť ••	deväť.
		Jedlo	má, malo, bude mať, malo by mať	moja.
Pozor:	☐ pomlčka!	Mladosť	☐	chut'.
				pochabosť.

II. PODMET

Vid' str. 29

vyjadrený

nevyjadrený/zamĺčaný

podstatným menom príp. **inými slovnými druhmi**

ak ho chceme zistiť, treba sa spýtať a tak si ho doplníme
sedeli ticho (oni) vyhrala (ona) prídem ráno (ja)

otázka

vyjadruje ho

kto? čo?	+ sloveso, ktoré sme si určili ako prísudok		
Pozor:	podstatné meno	Hokejisti	vyhrali.
	prídavné meno*	Dobří	sa presadia.
	číslovka	Sýty	hladnému neverí.
	citoslovce	Trikrát tri	je deväť.
	sloveso	hurá.	
	zámeno	Fajčit'	je zakázané.
	činné prídavné	Naši	vyhrali.
		Cestujúci	vystúpili.

* je to trochu diskutabilný tvar - ak sa na niektoré spodstatnené prídavné mená spýtate viacerých odborníkov, jeden určí dané slovo ako podstatné meno a druhý ako prídavné. Býva to tak aj v učebniciach pri jednom a tom istom slove.

Podmet môže byť i v **genitíve**:

Na oblohe **niet hviezd.**

= Na oblohe **nie sú hviezdy.**

Na ceste **niet ani stopy.**

= Na ceste **nie je žiadna stopa.**

Zelenou farbou označené vety **s podmetom v genitíve** v bežnej reči **nepoužívame**, patria skôr do umeleckého štýlu.

ZVIERACIE PODSTATNÉ MENÁ S ČÍSLOVKAMI

Ďalším problémovým učivom je pravopis zvieracích podstatných mien s číslovkami, lebo práve tam je **treba rozlišovať medzi mäkkým „i“ a ypsilonom „y“**. (Pozri str. 52.) Takže **ako to je správne?** Aj na to je malá, ale **perfektná pomôcka!**

Pravopis si ľahko zapamätáš, ak spojíš dve veľkosťou i rámkmi odlišené písmená „i“ a „j“, ktoré sú hneď **vedľa seba v abecede**. **Ak budeš** počuť tvar číslovky s „j“, hneď dáš „i“ v „psi, vlci, orli“. Presne podľa pomôcky! Keď sa ju učíš používať, hovor si zreteľne **j v číslovkách** „dva**j**a, tra**j**a“ a rovnako si zreteľne hovor „**j**“ aj v číslovke „štyr**j**a“, aby sa ti táto pomôcka poriadne dostala do hlavy a ak sa tak stane, **pravopis** zvieracích podstatných mien **nebude nikdy ani ten najmenší problém**.

„ dva, tri, štyri “ + podst. m. s koncovkou „ dvaja, traja, štyrja “ + podst. m. s koncovkou bez číslovky	+ podst. m. s koncovkou „ -y “ „ -i “ „ -y “	dva, tri, štyri psy, vtáky, vlky dvaja, traja, štyrja psi, vtáci, vlci psy, vtáky, vlky
---	--	--

traja ps- , tri ps-, dva ps-, štyria ps-
štyr- orl-, dvaja ps-, štyri vlk-
orl- vysoko lietali, ps- sa naháňali
na dvore sú ps-, dva ps-, dvaja ps-

tra**j**a psi, tri psy, dva psy, štyr**j**a psi,
štyr**j**a orly, dva**j**a psi, štyr**j**a vlky
orly vysoko lietali, psy sa naháňali
na dvore sú psy, dva psy, dva**j**a psi

ZVIERACIE PRÍDAVNÉ MENÁ

vid' od str. 77

Malá pomôcka sa nájde aj **na pravopis zvieracích prídavných mien**. Aká bude?

Prídavné mená môžu byť **s koncovkou „-é“** ale aj **s mäkkým „-i“**. Problém nastáva **v podstatných menách**, kde je raz ypsilon „-y“ a raz mäkké „-i“.

Vedľa je v dvoch bodoch vysvetlené, ako to vlastne je. Poďme si vysvetliť, **kedy** dáme **aké „ičko“** v závislosti od použitých prídavných mien napísať, aby sme mali všetko správne a nespravili veľmi zbytočnú chybu.

1. ak je koncovka prídavného mena „-É“, koncovka podstatného mena je „-Y“

spevav é	vták y	spevav i	vtác i
div é	vlk y	div i	vlc i
zúriv é	ps y	zúriv i	ps i
vyhnut é	zver y		

2. ak je koncovka prídavného mena „-Í“, koncovka podstatného je „-I“

Teda **ak je v prídavnom i podstatnom mene „ičko“**, tak **obe** sú **mäkké!**

ALE POZOR: **DIVÉ HUSI**

Prečo tu je mäkké „-i“?

Veľmi jednoduché vysvetlenie!

div**é** hus**i**

napíšeme **s mäkkým „-i“ v podstatnom mene**, i keď prídavné meno **má koncovku „-é“**. **Ako je to možné? Jednoducho!**

„**hus**“ je **ženský rod** a má mäkký vzor „**kost**“!

DIVÉ ZVERY - STOPY DIVEJ ZVERI

Časté **chyby** sú i **vo dvojici „zver - zvery“**.

div é zvery	vyhnut é zvery	= nominatív mužského rodu	(ten zver = vzor ten „dub“)
div á zver	kosti divej zveri	= genitív ženského rodu	(tá zver = vzor tá „kost“)
drav á zver	stopy dravej zveri		

SKLOŇOVANIE „PES, VLK, VTÁK“ V MNOŽNOM ČÍSLE

- v jednotnom čísle sa skloňujú tieto podstatné mená podľa vzoru „chlap“

- v množnom čísle je **dvojaké skloňovanie**, pričom rozdiely sú len v nominatíve (1. p.) a akuzatíve (4. p.)

vzor „chlap“: **psi - vlci - vtáci**

(1.) N	ps	vlc	vtác
(2.) G od	psov	vlkov	vtákov
(3.) D k	psom	vlkom	vtákom
(4.) A vidím	psov	vlkov	vtákov
(6.) L o	psoch	vlkoch	vtáoch
(7.) I s	psami	vlkami	vtákmi

vzor „duby“: **psy - vlky - vtáky**

(1.) N	psy	vlky	vtáky
(2.) G od	psov	vlkov	vtákov
(3.) D k	psom	vlkom	vtákom
(4.) A vidím	psy	vlky	vtáky
(6.) L o	psoch	vlkoch	vtáoch
(7.) I s	psami	vlkami	vtákmi

POMNOŽNÉ PODSTATNÉ MENÁ

Pozri str. 66.

Určovanie rodu u pomnožných podstatných mien robí problémy, avšak nie tomu, kto si osvojí nasledovné pravidlá.

V učebniciach sa určuje často rod pomocou dvoch pádov. Vôbec nie sú treba dva, v pohode **stačí lokál!**

Každé **pomnožné** podstatné meno si preto povedz v **lokáli**:

1. - ak má koncovku „-och“ (Piešťany, okuliare - v Piešťanoch, v okuliaroch ...) = **mužský** rod
 - ak má - " - „-ách/-iach“ (Tatry, nohavice - v Tatrách, nohavicách ...) = **ženský** rod

2. Na presné **určenie vzoru** si povieme **pomnožné podstatné meno** spolu **so vzorom v množnom čísle!**

mužský rod

duby	koncová samohláska: „-y“	Piešťany	= duby
stroje	- " - „-e“	Tlmače, okuliare	= stroje

ženský rod

ženy	koncová samohláska: „-y“	Tatry, narodeniny	= ženy
ulice	- " - „-e“	sane, kvasnice	= ulice

stredný rod

mestá	koncová samohláska: „-a/-á“	ústa, vrata	
srdcia	- " - „-ia“	prsia, dvercia	

Stačí nám porovnať **koncovú samohlásku pomnožného** podstatného mena a **vzor** bez problémov **určíme**. To isté platí aj pre **ženský rod**.

V strednom rode nedáme podstatné meno **do lokálu**.

Je to najľahší rod, ale treba si uvedomiť, že v momente, keď **vidíš** koncovku „-a/-ia“, **je to koncovka stredného rodu!**

Ak by sme dali podstatné meno do lokálu, dali by sme vzory ženského rodu!

Najväčší **postrach žiakov** a pritom stačí málo, aby ste sa zlých koncoviek vyvarovali. Čím? **Stačí si uvedomiť** jednu **pomôcku**, ktorá vyplýva z rozdielu medzi nominatívom prídavného mena a ostatnými pádmi v množnom čísle.

Nominatív množného čísla je v prídavnom mene zakončený na „-í“. Uvedomte si, že **tam, kde za hláskou** (zvukom) „-í“ **niečo nasleduje**, teda nasleduje **koncovka**, tak tá bude **v 90 percentách tvrdá!**

90 percent preto, lebo **vo zvyšných desiatich bude** samozrejme **mäkká koncovka po mäkkých spoluhláskach**. To nám ale problémy iste nerobí. **Jediný „zádrhel“** bude v tom, **aby sme si uvedomili mäkkú koncovku** v podstatných menách, ktoré sa skloňujú **podľa mäkkého vzoru „cudzí“**.

A na záver moja **mnemotechnická pomôcka**, **prečo je v skloňovaných tvaroch** prídavných mien v množnom čísle **ypsilon**? **Jednoducho si povieš**

lebo za „íčkom“ **niečo je**.

A **prečo je v nominatíve množného čísla** „-í“? **To je veľmi jednoduché. Jednak je to nominatív a jedna**

lebo za „íčkom“ **nič nie je**.

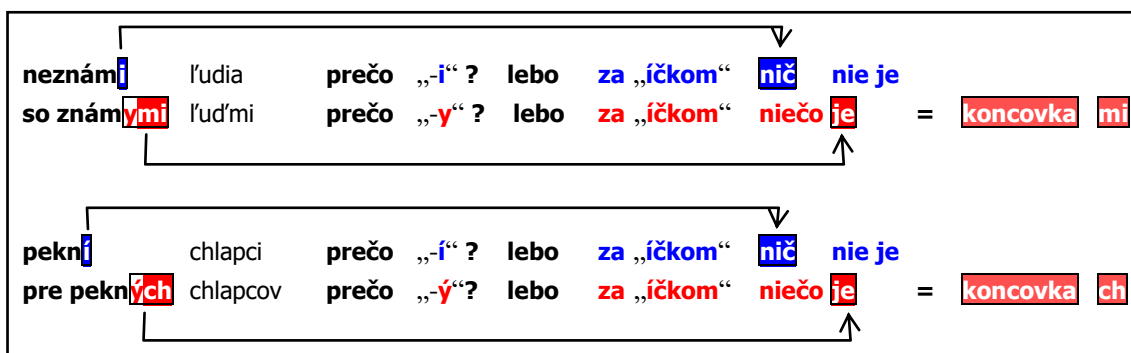
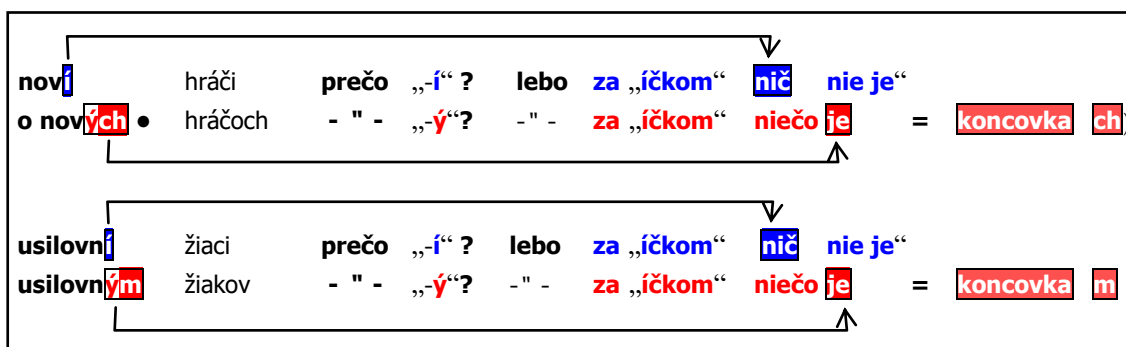
Ak je za „íčkom“ (za „í/ý“) koncovka, tak je vždy YPSILON!

Pozor na chytáčky v podobe **mäkkých spoluhlások** v koncovke a **zvieracích prídavných mien**.

Na tie si posvietime trochu neskôr..

• **koncovka je zvýraznená rámčekom**

mužský rod

V ženskom a strednom rode je naše **pravidlo ešte jednoduchšie**, pretože prídavné mená sú v nominatíve (1. pád) množného čísla zakončené na „-e“ a v takom prípade si nemusíme povedať naše prvé „modré“ pravidlo. **Ostalo nám len to druhé pravidlo, to „červené“ s ypsilonom.**

ženský rod

hlúpe	chyby	(v prídavnom mene je koncovka „-e“)				
kvôli hlúpy	• chybám	prečo „-ý“?	lebo za „íčkom“	niečo je	= koncovka	m
múdre	žiačky	(v prídavnom mene je koncovka „-e“)				
s múdrymi	žiačkami	prečo „-ý“?	lebo za „íčkom“	niečo je	= koncovka	mi
pekné	dievčatá	(v prídavnom mene je koncovka „-e“)				
o pekných	• dievčatách	prečo „-ý“?	lebo za „íčkom“	niečo je	= koncovka	ch

stredný rod

veľké	okná	(v prídavnom mene je koncovka „-é“)				
vo veľkých	• oknách	prečo „-ý“?	lebo za „íčkom“	niečo je	= koncovka	ch
malé	mestá	(v prídavnom mene je koncovka „-é“)				
s malými	mestami	prečo „-ý“?	lebo za „íčkom“	niečo je	= koncovka	mi
dobré	deti	(v prídavnom mene je koncovka „-é“)				
dobrymi	deťom	prečo „-ý“?	lebo za „íčkom“	niečo je	= koncovka	m

Nech je to akýkoľvek pád či rod, je to **pravidlo**, ktoré po všetkých tvrdých spoluhláskach (je ich väčšina), **stále platí!** Preto **sa oplatí túto pomôcku dostať do hlavy**. Uvidíte, koľkým zbytočným chybám v diktátoch **zabrání!**

A ako je to vo zvyšných desiatich percentách? Poďme sa na ne pozrieť.

Pravopis **po mäkkých spoluhláskach** a **vo zvieracích prídavných menách**:

Po mäkkých spoluhláskach je to **jasné**, mäkké „-í“ je **všade**, **vo všetkých tvaroch jednotného i množného čísla, vo všetkých troch rodoch**.

A rovnako je to **jasné aj vo zvieracích prídavných menách!**

Všetky **sa skloňujú podľa mäkkého vzoru** „pávi“ a **mäkká koncovka bude bez výnimky všade**.

Aj v dvojhláskach „ia, ie, iu“!

Takže po preštudovaní tejto strany to so slovenským pravopisom nie je nejaká katastrofa. Práve NAOPAK.

cudzí ľudia
s cudzími ľuďmi
včerajší zápas
so včerajším zápasom
o krokodíľích slzách

vyšší plat
s vyšším platom
zajtrašie výsledky
pre milších susedov
v sokolích hniezdach

menšie deti
s menšími deťmi
budúci majstri
o budúch majstroch
v psích búdach

ľahšie úlohy
v ľahších úlohách
milší susedia
o včerajších výsledkoch
bez orlích mláďat

.....

R **RADOVÉ** číslovky:
Ý píšeme „**Y**“*
D
Z **ZÁKLADNÉ** číslovky:
I píšeme „**I**“

podľa slova „**RÝ D ZI**“ si pamätáme základné **pravidlá pravopisu čísloviek**:

* pravidlo **platí pre jednotné číslo** radových čísloviek, **v množnom čísle je vždy „i“**

– **v 99 %** nám pomôže **nahradenie** akejkoľvek číslovky **číslovkou „päť“**

len si ju **povedz miesto** skloňovaných tvarov čísloviek „**sedem, osem**“. Ostatné číslovky problémy nerobia, čítaš ich vždy mätko – „**za piatimi, k šiestim, o desiatich** ...“.

„**za siedmimi, o siedmich, k siedmim**“ – „**za ôsmimi, o ôsmich, k ôsmim**“ však **mätko neprečítaš ani keď sa na mihalnice postavíš!**

TAKŽE:

za siedmi**mi** horami o siedmi**ch** trpaslíkoch od siedmi**ch** žien zo siedmi**ch** príkladov
 = za piat**i**mi horami o piat**ich** trpaslíkoch od piat**ich** žien z piat**ich** príkladov
 a ako vidíš, **nie je kde spraviť chybu!** Bez jedinej výnimky sú i nasledovné pravidlá:

pomôcka – spýtaj sa:

1. apríla má (niekto) **osem narodenín**? **Alebo** má **ôsme narodeniny**?
 Má siedme narodeniny, je to teda radová číslovka s „**-y**“ = na oslave „**siedmych, ôsmych, druhých** narodenín ...“.

- **konštrukcie** **s narodeninami** **-y** oslavy jeho siedm**Y**ch, ôsm**Y**ch, piat**Y**ch, druh**Ý**ch **narodenín**
- " - **s rokmi storočia** **-y** v dvadsiat**Y**ch, tridsiat**Y**ch, šesťdesiat**Y**ch **rokoch** 20. **storočia**
- " - **s rokmi človeka** **-i** vo **svojich** tridsiat**I**ch, desiat**I**ch, v osemdesiat**I**ch **rokoch** ...
- **konštrukcia** „**žiaci dvoch siedmYch, ôsmYch tried**“:

nie je **dve sedem** tried, **ale** dve **siedme** triedy = **radová** ⇒ „**Y**“

DRUHOVÉ číslovky „**jedny/jedni**“ od str. 88, vo farbe 18

jedny/jedni + dvoj**e** + troj**e** **detí, huslí** (**deti, husiel'**) = pri podstatnom mene je **možný dvojtvár – genitív i nominatív**
 počnúc štvor**o**, pätor**o**, ... desator**o** **detí, huslí** = tu je možný **iba genitív**

Na týchto farebných či čiernych stranách nie sú kompletne vysvetlené učivá, len časť vysvetlenia. Ak by tu bolo kompletne učivo, zabralo by v tejto krátkej ukážke veľa strán.

„**BIŤ**“ – „**BYŤ**“

Dvojica slovíes, ktoré sú zdrojom mnohých diktátových **chýb**. Pritom vysvetlenie nie je ani náhodou komplikované. Poďme sa pozrieť, **kedy sa bude písať aké „íčko“**.

BIŤ

– ako pomôcka ti môže poslúžiť predstava, že keď je **niekto konkrétny fyzicky ohrozovaný, mlátený, búchaný** (klinec...), **niekto násilne prichádza o život**, vtedy napíšeš „**i**“

Výnimka: dobitie mobilu, celkovo energie

– je jasné, že **prístroj nebijem** - nemlátim **hlava-nehlava**, aby som ho opäť uviedla do činnosti, ale napriek tomu tam bude mäkké „i“.

Spomeňme si aj na názov jedného z operátorov (T-mobil) a je jasné, aké je treba napísať „i“.

– „i“ je aj v prípade „dobitia/nabitia“ akoukoľvek energiou, aj v prenesenom zmysle vychádzka do prírody, stretnutie s priateľmi ... ma **nabíjajú** energiou

BYŤ

- ako pomôcka ti môže poslúžiť predstava, že **nechápeš vo význame tejto konštrukcie fyzické ohrozovanie, mlátenie niekoho konkrétneho**, teda bitie, vtedy napíšeš „y“
- (**vojvodcovia sa zmocnili veľkých území, avšak** taký Napoleon Bonaparte či Alexander Veľký nedobil do krvi konkrétne **každého** podrobeného **nešťastníka** v celej Európe)
- **keď chceš dobyť niekoho srdce**, iste sa ti páči a **nebudeš srdce „dobíjať“ bejzbalovou palicou**

Nie vždy možno pravopis nejakou logicky vysvetliť a tak si určité špecifiká treba jednoducho natrénovať na cvičeniach, ktoré máte hneď tu nižšie. Doplň správny tvar „i/y“:

zb-li ho, preb-li ma, vyb-la ju
vyb-l sa mi mobil
Napoleon dob-l pol Európy
nakoniec ho preb-li
odb-la jeho posledná hodina
zab-l sa pri havárii

kde mám nab-jačku?
prib-l kliniec do steny
bol ako zb-tý pes
boli sme na zab-jačke
puška vyb-janá striebrom
B-ť či neb-ť – to je otázka!

b-tka pri Slavkove
dob-li pevnosť, mesto, hrad
pob-l sa s ním, rozb-l kr-šťál'ovú vázu
nakoniec si vydob-l dobrú pozíciu
hodiny b-jú a t-kajú
dobrá správa ich pozitívne nab-la
dob-l jej srdce, b-li na poplach

Nerozb- si koleno!
neb- ho toľko! neopováž ho zb-ť!
ob- to poriadne, nech to vydrží
b-tkári ich skoro ub-li k smrti
Alexander Veľký dob-l pol sveta
zvony b-jú b-m-bam
krupob-tie, vlnob-tie

zbili ho, prebili ma, vybila ju
vybil sa mi mobil
Napoleon dobyl pol Európy
nakoniec ho prebili
odbila jeho posledná hodina
zabil sa pri havárii

kde mám nabíjačku?
pribil klinec do steny
bol ako zbitý pes
boli sme na zabíjačke
puška vybíjaná striebrom
Byť či nebyť – to je otázka!

bitka pri Slavkove
dobyli pevnosť, mesto, hrad
musím si dobiť mobil
nakoniec si vydobyl dobrú pozíciu
hodiny bijú a tikajú
dobrá správa ich pozitívne nabila
dobył jej srdce, bili na poplach

Nerozbi si koleno!
nebi ho toľko! neopováž ho zbit'!
obi to poriadne, nech to vydrží
bitkári ich skoro ubili k smrti
Alexander Veľký dobył pol sveta
zvony bijú bim-bam
krupobitie, vlnobitie

...

PODSTATNÉ MENÁ S KONCOVKOU „-L“ A „-R“

Veľký **problém** sú **koncovky podstatných mien, zakončených** v 1. páde jednotného čísla na „-l“ a „-r“. **Niektoré sa skloňujú** podľa vzoru **dub**, ďalšie podľa **stroj** a niektoré majú skloňovanie dvojité, **podľa toho, v akom čísle je podstatné meno. V jednotnom čísle podľa stroj a v množnom podľa vzoru dub.**

Najčastejšie používané je treba si jednoducho uložiť do pamäti precvičovaním, prípadne sa pozrieť napríklad aj sem. Tu je prehľad problémových podstatných mien.

E – Y vzor: dub

šál	o šále	šály	oddiel	v oddiele	oddiely	podiel	o podiele	podieľy	ventil	o ventile	ventily
večer	o večere	večery	festival	o festivale	festivaly	bar	v bare	bary	reaktor	o reaktore	reaktory
víchor	o víchre	víchry	vodomer	o vodomere	vodomery	kotel	v kotle	kotly	rozdiel	o rozdiel	rozdiely
cukor	o cukre	cukry	plynomer	o plynomere	plynomery	gejzír	v gejzíre	gejzíry	karburátor	v karburátore	karburátory
gól	o góle	góly	cukrovar	o cukrovare	cukrovary	zmysel	o zmysle	zmysly	pazúr	na pazúre	pazúry
			motor	v motore	motory	žurnál	v žurnále	žurnály	škandál	o škandále	škandály
			Zohor	v Zohore	-	titul	o titule	tituly	autokar	o autokare	autokary

* dvojtvar

I – E vzor: stroj

močiar	o močiari	močiare	kalendár	v kalendári	kalendáre	chotár	o chotári	chotáre	sandál	v sandáli	sandále
bicykel	o bicykli	bicykle	tanier	na tanieri	taniere	majer	o majeri	majere	kanál	v kanáli	kanále/-y*
pedál	na pedáli	pedále	končiar	na končiari	končiare	pilier	na pilieri	piliere	pohár	v pohári	poháre
meter	o metri	metre	motocykel	na motocykli	motocykle	kábel	o kábli	káble	bazár	v bazári	bazáre
kufor	o kufri	kufre	pulóver	v pulóvri	pulóvre	večera	na večeri	večere	herbár	v herbári	herbáre
						halier	o halieri	haliere	požiar	o požiari	požiare
									hektár	na hektári	hektáre

I – Y jednotné číslo vzor: stroj

množné číslo vzor: dub

areál	v areáli	areály	hotel	v hoteli	hotely	klavír	na klavíri	klavíry	kontajner	v kontajneri	kontajnery
ideál	o ideáli	ideály	model	o modeli	modely	bojler	v bojleri	bojlery	fotel	vo foteli	fotely
seriál	o seriáli	seriály	tunel	v tuneli	tunely	štartér	v štartéri	štartéry	interiér	v interiéri	interiéry
signál	o signáli	signály	muzikál	v muzikáli	muzikály	ateliér	v ateliéri	ateliéry	kráter	v kráteri	krátery
kvartál	v kvartáli	kvartály	server	o serveri*	servery*	portál	o portáli	portály	panel	na paneli	panely

Veľké písmená narobili poriadnu „paseku“ v diktáte nejedného z vás. Poďme sa pozrieť, kedy ich budeme písať. **Veľké písmená** píšeme v nasledovných prípadoch:

- názvy **ulíc, námestí, mostov, divadiel, univerzít, fakúlt, parkov**, ak sa **konštrukcia začína týmito názvami** ●

Pozor: **ak je** podstatné meno „**ulica, námestie, most, divadlo, univerzita, fakulta, park ... za prídavným menom**, píše sa **s malým písmenom!** ●● (porovnaj si oba stĺpce pod týmto vysvetlením)

Ulica mieru ● Námestie mieru Most Ľudovíta Štúra	Mierová ulica ●● Mierové námestie Štúrov most
Divadlo P. O. Hviezdoslava Univerzita M. Bela Univerzita Komenského Park kultúry a oddychu Kostol Svätej Trojice	Hviezdoslavovo divadlo Belova univerzita Katolícka univerzita Tatranský národný park Trojičný kostol

KEDY „SMREKOVÁ ULICA“ A KEDY „SMREKOVĽ ULICA“

Vysvetlenie je veľmi jednoduché.

- **Smrekova ulica** (s krátkou samohláskou)

ak je **ulica pomenovaná po osobe** (spisovateľovi, národovcovi, politikovi či inej významnej osobe)
 Mudrochova, Štúrova, Dubčekova ulica

- **Smreková ulica** (s dlhou samohláskou)

ak dostala **ulica pomenovanie po nejakom predmete, po nie živej osobe**
 Jablňová, Smreková, Potočná ulica

Pozor: slová **hrad, zámok, jaskyňa ...**

ak sa **konštrukcia začína týmito názvami**, píšeme **malým písmenom**. Takisto bude **malé písmeno aj vtedy**, keď **najprv bude prídavné meno, ktoré bude s veľkým písmenom**. Sleduj oba stĺpčeky pod vysvetlením.

hrad Beckov, hrad Červený Kameň zámok Bojnice, zámok Lednice	Beckovský hrad, Spišský hrad Bojnický zámok, Lednický zámok
---	--

jaskyňa Driny, jaskyňa Domica

Dobšinská ľadová jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa

Rozfázujme si, prečo sa píše veľké a dvakrát malé písmeno v podobných názvoch. Poďme pritom od konca:

Dobšinská ľadová jaskyňa

jaskyňa	malé písmeno,	lebo jaskýň je veľa
ľadová	malé písmeno,	lebo aj ľadových jaskýň je veľa
Dobšinská	veľké písmeno,	lebo len jedna jediná jaskyňa DOBŠINSKÁ

- **zemepisné názvy** **kontinentov, svetadielov**, ďalších **zemepisných celkov** (častí kontinentov, krajín ...) **Ázia, Európa, Afrika, Amerika, Blízky východ, Ďaleký východ, polostrov Predná India, USA**, ale **Spojené štáty americké, Rusko, Porúrie-Porýnie**

Pozor: **prídavné mená**, odvodené od **zemepisných** podstatných **mien**, píšeme **s malým** písmenom **ázijský, americký, austrálsky, antarktický, európsky**, ale aj **senický** (hokejisti), **trnavskí** (futbalisti), **skalickí** (obyvatelia), **viedenský** (rezeň), **segedínsky** (guláš)

Pozor: názvy **kontinentov, štátov**, ktoré **obsahujú svetovú stranu**

v názve **píšeme s veľkým** písmenom **jedno i druhé slovo**

Severná Amerika, Južná Amerika, Stredná Amerika, Latinská Amerika, Severné Írsko, Severná Karolína, Južná Georgia

ale: Juhoafrická republika je s malým písmenom!

- **svetové strany** sú s **malým** písmenom: **severné Slovensko, južná Morava, západné Nemecko**, na **južnom póle**, z **východoeurópskych krajín**

- **názvy vesmírnych objektov** na **planéte Mars**, v **súhvezdí Orion, Veľký voz, hmlovina Kónská hlava, Mliečna cesta**, aj **Zem, Slnko, Mesiac** ak sú chápané ako **astronomické telesá**

- **názvy druhov objektov** s **malým** písmenom:

galaxia, hmlovina, supernova, hviezdokopa, biely trpaslík, čierna diera, mesiace Jupitera, Marsu (nie ich konkrétne názvy)

- **pomenovania pohorí, riek** **Alpy, Himaláje, Amazon, Dunaj, Kriváň, Chopok, Čierny Váh**

- dvojslovné **pomenovania pohorí, riek, ostrovov** sa píšú **s veľkým** písmenom **v oboch slovách**

Malé Karpaty, Vysoké Tatry, Biely Váh, Malý Dunaj, Nízke Tatry, Východné Beskydy, Predná India, Zadná India, Veľké Antily

- ak obsahujú zemepisné názvy aj podstatné meno „**polostrov, nížina, vrchovina, stredohorie, rudohorie, priehrada, prieliv, prieplyv** (a ďalšie **vodné stavby**), **kanál, prúd, mys, kotlina, panva, úval, údolie, dolina**“ a prípadne ďalšie konkrétne zemepisné pomenovania, tieto sa píšú **s malým** písmenom

polostrov* Malá Ázia, Podunajská nížina, Slovenské rudohorie, Slovenský raj, Slovenský kras, Turčianska kotlina, Mys dobrej nádeje, Golfský prúd, Suezský prieplyv, prieliv Skagerak a Kategat, Lamanšský kanál, Hornomoravský úval, Vrátna dolina, Donbaská panva, Liptovská Mara, Duklianský priesmyk, Oravská priehrada (ale: **Priehrada mládeže**)

*pozor na pravopis „polostrov“ je **s jedným „-o“**

- **názvy krajov, okresov** **Trnavský kraj, Senický okres, okres Liptovský Mikuláš**

- **vlastné podstatné mená** (jedno- i viacslavné), označujúce **mestá, dediny** sa píšú **s veľkým** písmenom, len **predložky** sú **s malým**
Spišská Nová Ves, Senica nad Myjavou, Streda nad Bodrogom, Hradište pod Vrátnom, Liptovský Hrádok, Oravský Biely Potok

- **prídavné mená** (jedno- i viacslavné) sa píšú **s malým** písmenom a **jednoslovné** (teda žiadne pomlčky)
spišskonovoveský, liptovskomikulášsky, oravskobielopotocký

- ak obsahuje **mesto či dedina** prídavné meno „**svätý**“, toto sa vždy píše **s veľkým** písmenom (ak „**svätý**“ označuje **katedrálu, kostol, film, rád, rehoľu** ..., píše sa **s malým** písmenom. Pozri ďalej.)

Moravský Svätý Ján, Borský Svätý Mikuláš, Svätý Jur ...

Doplň písmeno:

-túrova -lica, -ajanského -ábrežie
-lica L. Štúra, -erlachovský -tít
na -lici L. Štúra, v -arku -anka -ráľa
na -ámestí -epubliky
-túrovo -ámestie
o -túrovcoch sa učíme v škole
moji susedia -túrovci
-etrov- pero

otcov- auto
-atranský -árodný -ark
-obšinská -adová -askyňa
-užná -urópa
-užná -merika

študuje na -ilozofickej -akulte -niverzity -omenského v -ratislave
na -evernom -lovensku
v -evernej -merike

na -užnom -lovensku
bývajú v -trbskom -lese
chytali ryby v -trbskom -lese
pod -ostom SNP
na -oste -rdinov
-óm -vätého -ichala

-óm -vätého -ichala
v -ostole -vätej -rojice
čítali sme o -atici -lovenskej

Ako to je správne?

Štúrova **u**lica, **V**ajanského **ná**brežie
Ulica **L. Štúra**, **G**erlachovský **š**tít
na **U**lici **L. Štúra**, v **P**arku **J**anka **K**ráľa
na **N**ámestí **r**epubliky
Štúrovo **ná**mestie
o **š**túrovcoch sa učíme v škole
moji susedia **Š**túrovci
Petrovo pero

otcov**o** auto
Tatranský **ná**rodný **p**ark
Dobšinská **r**adová **j**askyňa
južná **E**urópa
Južná **A**merika

študuje na **F**ilozofickej **f**akulte **U**niverzity **K**omenského v **B**ratislave
na **s**evernom **S**lovensku
v **S**evernej **A**merike

na **j**užnom **S**lovensku
bývajú v **Š**trbskom **P**lese
chytali ryby v **Š**trbskom **p**lese
pod **M**ostom **S**NP
na **M**oste **h**rdinov

v -lovenskom -udohorí, v -ovažskom -novci
v -lovenskom -aji, -hvojnická -ahorkatina
z -alej -atry, na -emplínskej -írave
pri -lovenskom -rase
do -orského -ikuláša
-om -atice -lovenskej
mám rada -egedínsky guláš
kúpi -ebrecínsku salámu

-alestínčania a -idia
bol -oslim, -rest'an, -induista alebo -teista?
bol v -ostole
na -lovensku je viacero -ilozofických -akúlt

býva v -orskom -vätom -ikuláši,
býva v -pišskej -ovej -si

v -oravskom -vätom -áne
-enickí hokejisti
boli v -ostole -vätej -rojice
-iela sobota, -elený -tvrtok sú sviatky
1. januára je -ový -ok
-ianoce, -eľká noc, -uríce
-eľkonočné -viatky, -ianočné -viatky
-ianoce, -eľká -oc, -uríce
-eľkonočné -viatky, -ianočné -viatky

v **S**lovenskom **r**udohorí, v **P**ovažskom **I**novci
v **S**lovenskom **r**aji, **C**hvojnická **p**ahorkatina
z **M**alej **F**atry, na **Z**emplínskej **š**írave
pri **S**lovenskom **k**rase
do **B**orského **S**vätého **J**ura
Dom **M**atice **s**lovenskej
mám rada **s**egedínsky **g**uláš
kúpi **d**ebrecínsku **s**alámu

Palestínčania a **Ž**idia
bol **m**oslim, **k**resťan, **h**induista alebo **a**teista?
bol v **k**ostole
na **S**lovensku je viacero **f**ilozofických **f**akúlt

býva v **B**orskom **S**vätom **M**ikuláši,
býva v **S**pišskej **N**ovej **V**si
v **M**oravskom **S**vätom **J**áne
senickí **h**okejisti
boli v **K**ostole **S**vätej **T**rojice
Biela **s**obota, **Z**elený **š**tvrtok sú sviatky
1. januára je **N**ový **r**ok

PÍSANIE ČIARKY

vid' od str. 136

- akékoľvek **oslovenie** oddeľujeme **čiarkou**: **Maroš** , pomôž mi s tým!
dvomi čiarkami: Nevie , **mami** , či prídem.
 Povie ti to , **Simona** , ráno.
- čiarkou oddeľujeme aj **prístavok** = vsuvka do vety, bez ktorej si veta uchová svoj význam
 Bratislava , **hlavné mesto Slovenska** , leží na Dunaji.
- **častice** „prosím, žiaľ, bohužiaľ, chvalabohu, našťastie, pravdaže, samozrejme ...“
 Ona , **bohužiaľ** , prišla. On , **našťastie** , neprišiel.
 Kiročka , pomôž mi s tým , **prosím!**

- **v súvetiach** to si precvičíme pri určovaní typu súvetí (pozri od str. 121)

- **pri pozdrave** **Dovidenia** , pani učiteľka. **Ahoj** , otec.

- pred **trpným** a **činným prídavným**, ktoré **uvádza vetu** v súvetí

Skokan , sústredený na pokus , nič nevnímal.
 Žiaci , pripravujúci sa na skúšky , sa veľa učili.

- pred **rozvitým prídavným**

Dieťa ležalo v posteli , **ticho** vzlykajúc.
 Diváci sa tešili , **hlasno** povzbudzujúc.

ale pozor: **čiarku nepíšeš**, ak je vo vete **samotné prídavné***!

Dieťa ležalo v posteli
 Diváci sa tešili
 vzlykajúc*.
 povzbudzujúc*.

- ak použijeme **dvojice spojok**

Aj sprchlo , **aj** slnko zasvietilo.
Alebo sa to naučíš , **alebo** dostaneš päťku.
Ani neprišiel , **ani** nezavolať.
 Bola **nielen** chytrá , **ale** bola aj pekná.

- **po zvolaných citoslovciach**, ak toto **nie je podmetom** v danej vete

Brr , aké je to studené. **Fiha** , to bol ale gól!
Hijó , zakričal pohonič na kone.

- **po vytýčenom vetnom člene**

Maroš , to je (ale) hlava!
Mama , tá mi vždy pomôže! **Erik** , to je (ale) parádny obranca!

Pozor: **ak nie je** vo vete **vytýčený vetný člen** „ten, tá, to“, **čiarku nepíšeš!**

Maroš je **ale** hlava!
Mama mi vždy pomôže!
Erik je **ale** parádny obranca!

- **časti názvov inštitúcií**

Gymnázium M. R. Štefánika , Slnecná 2 , 931 01 Šamorín

- **čiarku nepíšeš** - ak sú **spájacie výrazy** - **kto, čo, aký, ktorý, prečo, keby** ... **na konci vety**

Pozor: **ak je** za spájacím výrazom ešte **d'alšie sloveso** (d'alší prísudok), ide o **súvetie s čiarkou!**

Nevedel **prečo**. Ale **v súvetí píšeme**: Nevedel , **prečo** sa to **stalo**.
 Neukázal **ktorý**. Neukázal , **ktorý** to **bol** žiak.
 Vedel som **kto**. Vedela , **kto** sem **príde**.

AKO JE TO S PRÍČASTIAMI A PRECHODNÍKMI A ČIARKAMI?

čiarku napíšeš

- pred **trpným*** a **činným** príčastím**, ktoré uvádza vetu v súvetí

Skokan , sústredený* na posledný pokus , nič nevnímal.
Žiaci , pripravujúci** sa na pohovory , sa veľa učili.

- pred **rozvitým prechodníkom**

Dieťa ležalo v posteli , **ticho** vzlykajúc.
Diváci na tribúnach sa tešili , **hlasno** povzbudzujúc.

Pozor:

ak je vo vete len holý prechodník ► , je veta bez čiarky

Dieťa ležalo v posteli **vzlykajúc ►** .

Diváci na tribúnach sa tešili **povzbudzujúc ►** .

AKO JE TO S DVOJICAMI ČI JEDNOU SPOJKOU VO VETE?

Aj tu **raz čiarka je a druhý raz nie je** a vety sú pritom takmer úplne rovnaké.

Kedy čiarka bude a kedy zase nie?

- **bude**, ak použijeme **dvojice spojok**

Včera **aj** sprchlo , **aj** slnko trochu zasvietilo.
Alebo sa to naučíš , **alebo** dostaneš zase päťku.
Maroš **ani** neprišiel , **ani** mi nezavolať.
Janka bola **nielen** chytrá , **ale** bola aj pekná.

- ak bude vo vete **iba jedna spojka**, tak v nej **čiarka nebude!** Pozrime sa na vyššie uvedené vety, ako vyzerajú vety bez čiarky:

Včera sprchlo **aj** slnko trochu zasvietilo.
Naučíš sa to **alebo** dostaneš zase päťku.
Maroš neprišiel **ani** mi nezavolať.

A TERAZ PERLIČKA!

VIACNÁSOBNÝ VETNÝ ČLEN - POSTUPNE ROZVÍJAJÚCI PRÍVLASTOK

Pozor: **veľký problém** môže nastať **vo vetách s dvomi** či **viacerými prídavnými menami**. V nich **čiarku raz píšeme a raz nepíšeme**. **Kedy** teda **čiarka** vo vete **bude a kedy nebude?**

Ešte by som upozornila, že si **nie je** ani tak **treba všimáť** termíny ako „**viacnásobný vetný člen**“ prípadne „**postupne rozvíjajúci prívlastok**“. Vid' str. 10 vo farbe.

Všímajte si hlavne vysvetľovanie pomocou hlásky „A“. To je logické, to si treba zapamätať.

Či je to termín „**viacnásobný vetný člen**“ alebo „**postupne rozvíjajúci prívlastok**“, to ponechajme učiteľom a jazykovedným špecialistom.

ČASTÉ CHYBY V PRAVOPISE I V REČI

Pozrime sa na konštrukcie a na slová, v ktorých sa často robia chyby, pretože ich používame v jednotlivých častiach Slovenska v dialektoch v inej forme.

Oprav nesprávne tvary:

voda k pitiu, má v zube novú blombu
ruža voní - príroda sa nám mstí
môžme to urobiť, zaplietla si skvelý cop
kupujem salám, postav sa do rady
chcem mať kľud,
prídem za päť minút
bol by ste tak dobrý?
potrebuje razítka

dieťa ostalo samé, dievča má rada bábiku
na čom/kom to závisí?
štúdium, je štúdijný typ
je to báseň od Sofoklesa
je to kniha od Vernea
kilo mandarínok, dva kilo, tri kilo jahod
kúp päť kilo zemiakov, váži 55 kilo
mal veľa dvojok a trojek
pracuje tu veľa úradníčiek

chceš rohlík?
je to riadny blbec
hovorí bezvadne nemecky
robí to kôli mne, fénujem si vlasy
v súčasnosti pracuje v ..., súčasťný
si úžasná, zúčastníš sa?
matka s dcérou boli sam- doma
medajla, bez medajle, dve medajle

viem to od Dáši, Táni, Maji, Soni
poviem/dám to Dáše, Táne, Maje, Sone
poznáš tú paniu?
idem pre lekára, pre brata, pre sestru
so susedmi alebo susedami (muž. rod)
so študentmi alebo študentami

bola by ste taká milá a pomohla by ste mi?
kdesi u Trnavy
poradu zahájil šéf
dal si už dve pirule
o čom jednali?
príprava ku skúške

piekli v trúbe, mikrovlnná trúba
kúpili novú pračku, hrá na trúbku
vyzval ju k tancu
niesli plný kôš šampiónov
bizardný (zvláštny) zážitok

Správne:

voda **na** pitie, má v zube novú **plombu**
ruža **voní** - príroda sa nám **pomstí**
môžeme to urobiť, zaplietla si skvelý **vrkoč**
kupujem **salámu**, postav sa do **radu**
chcem mať **pokoj**
prídem o päť minút
boli by ste **taký** dobrý?
potrebuje **pečiatku**

dieťa ostalo **samo**, dievča má **rado** bábiku
Od čoho/koho to závisí?
štúdium, je **študijný** typ
je to báseň od **Sofokla**
je to kniha od **Verna**
kúp kilo **mandarínok**, dve **kilá**, tri **kilá** jahod
kúp päť **kíl** zemiakov, váži 55 **kíl**
mal veľa **dvojok** a **trojok**
pracuje tu veľa **úradníčok**

chceš **rožok**?
je to riadny **hlupák**
hovorí **bezchybne** nemecky
robí to **kvôli** mne, **suším** si vlasy
v **súčasnosti** pracuje v ..., **súčasťný**
si **úžasná**, **zúčastníš** sa?
matka s dcérou boli **samy** doma
medaíla, bez medaíly, dve medaíly

viem to od **Dáše, Táne, Maje, Sone**
poviem/dám to **Dáši, Táni, Maji, Soni**
poznáš tú **paniu**?
idem **po** lekára, **po** brata, **po** sestru
so sused**mi**
so študent**mi**

boli by ste **taká** milá a **pomohli** by ste mi?
kdesi **pri** Trnave
poradu **otvoril** šéf
dal si už dve **tabletky/pilulky/pilule**
o čom **rokovali**?
príprava **na** skúšku

piekli v **rúre**, mikrovlnná **rúra**
kúpili novú **pračku**, hrá na **trúbke**
vyzval ju **do** tancu
niesli plný kôš **šampiónov**
bizarný zážitok

PRIAMA REČ

Vo farbe str. 23. Sú **tri druhy** priamej reči a každá z nich má svoje zvláštnosti. V testoch sa často objavujú úlohy, v ktorých treba **premeniť nepriamu reč na priamu**. Pozrime sa teda na to:

nepriama reč

Tréner povedal chlapcom, aby hrali zodpovedne.

priama reč

1. Tréner povedal: „ Chlapci , hrajte zodpovedne. “

Pozor: v úvodzovkách je to, čo niekto niekomu hovorí, prikazuje, oznamuje ... akékoľvek oslovenie je od ostatnej vety oddelené čiarkou v tomto type **s uvádzacou vetou na začiatku nezabudnite na dvojbodku záverečné úvodzovky** dajte až **za interpunkčné znamienko**

2. „ Chlapci , hrajte zodpovedne , “ povedal tréner.

Pozor: priama reč ako v 1. type, teda pozor na všetko, čo je uvedené vyššie **úvodzovky** dávajte tak, aby **po čiarku** bola **medzera**, **aby ste nezabudli** ani na jedno, ani na druhé **uvádzacia veta** je ukončená interpunkčným znamienkom (bodka, otáznik)

3. „ Chlapci , “ povedal tréner , „ hrajte zodpovedne. “

Pozor: **priama reč** je rozdelená na **dve časti**, **obe časti majú** obidvoje **úvodzovky** **uvádzacia veta** je z oboch strán **oddelená**, **raz úvodzovkami** a **raz čiarkou**

Priama reč môže byť okrem čiarky **ukončená aj otáznikom** alebo **výkričníkom**. Ukončenie priamej reči závisí od toho, či je veta priamej reči **oznamovacia**, **opytovacia**, **rozkazovacia** či **zvolacia**.

Priama reč vždy **začína i končí úvodzovkami**. **Výkričník či otáznik je** teda **pred úvodzovkami**.

Pozor: **za výkričníkom či otáznikom sa už nepíše čiarka**

1. Tréner zakričal: „ Chlapci , hrajte zodpovedne ! “

2. „ Chlapci , hrajte zodpovedne ! “ zakričal tréner.

3. „ Chlapci , “ zakričal tréner , „ hrajte zodpovedne! “

1. Tréner sa spýtal: „ Chlapci , rozumeli ste ? “

2. „ Chlapci , rozumeli ste ? “ spýtal sa tréner.

3. „ Chlapci , “ spýtal sa tréner , „rozumeli ste ? “

V literárnej reči sa často úvodzovky nahrádzajú pomlčkou.

V takom prípade sa pomlčka dáva **iba na začiatok priamej reči**. Na jej konci ju už nedávame.

Premeň nepriamu reč na priamu. Utvor všetky tri spôsoby.

Mama povedala Petrovi, aby vyniesol kôš.

Mama povedala : „ Peter , vynes kôš . “
„ Peter , vynes kôš , “ **povedala mama .**
„ Peter , “ **povedala mama ,** „ vynes kôš . “

Učiteľ povedal žiakom, aby sa naučili slovíčka.

Učiteľ povedal : „ Žiaci , naučte sa slovíčka . “
„ Žiaci , naučte sa slovíčka , “ **povedal učiteľ .**
„ Žiaci , “ **povedal učiteľ ,** „ naučte sa slovíčka . “

Otec povedal Kiročke, aby bola o 5. doma.

Otec povedal : „ Kiročka , buď o 5. doma . “
„ Kiročka , buď o 5. doma , “ **povedal otec .**
„ Kiročka , “ **povedal otec ,** „ buď o 5. doma . “

Tréner upozornil hráčov, aby nefaulovali.

Tréner upozornil : „ Hráči , nefaulujte . “
„ Hráči , nefaulujte , “ **upozornil tréner .**
„ Hráči , “ **upozornil tréner ,** „ nefaulujte . “

Mama zakričala na deti, aby boli ticho.

Mama zakričala : „ Deti , buďte ticho ! “
„ Deti , buďte ticho , “ **zakričala mama .**
„ Deti , “ **zakričala mama ,** „ buďte ticho ! “

Nina sa spýtala Simonky, kedy to bude.

Nina sa opýtala : „ Simonka , kedy to už bude ? “
„ Simonka , kedy to už bude ? “ **opýtala sa Nina .**
„ Simonka , “ **opýtala sa Nina ,** „ kedy to už bude ? “

Nikolas zakričal na Adriána, aby už išiel.

Nikolas zakričal : „ Adrián , pod' už ! “
„ Adrián , pod' už konečne ! “ **zakričal Nikolas .**
„ Adrián , “ **zakričal Nikolas ,** „ pod' už ! “

SPOJOVNÍK

Spojovník sa používa:

- v zložených **priezviskách**/krstných **menách**
- **ak spájame do celku** dve či viac slov
- v zložených **prídavných menách**, keď oddeľujeme odlišné časti:
- v **spojeniach** s bližším určením
- v ustálených **spojeniach**
- v konštrukciách **s číslicami**

Mária Rázusová-Martáková, Anna-Mária
pozri nižšie

bielo-modro-červená* zástava
slovensko-ruský slovník
Trnava-Prednádražie, Senica-Sotiná
krížom-krážom, horko-ťažko, hory-doly, zoči-voči,
sprava-zľava, zdola-zhora, rukami-nohami, sem-tam
2-násobný, 5-krát (päťkrát), 3-izbový, 10-ročný

VYBRANÉ SLOVÁ

Vybraným slovám sa nevenuje na prvom stupni **taká pozornosť, aká by sa mala**. Ak sa nenaucia vybrané slová poriadne už tam, **nie je neskôr na druhom stupni už čas sa k vybraným slovám odbornejšie vrátiť** a tak je jasné, že práve **táto časť gramatiky je obrovským problémom aj u maturantov**. A nemusel by byť, ak by sa vybrané slová učili poriadne, tak, ako sa učili desiaty rokov pred nástupom všakovakých reforiem... Naučiť **sa vybrané slová predsa nemôže byť nejaký problém**. Takže poďme na to.

po „B“

aby, akoby, by, býci, bydlo, býk, byl', bylina, Bystrica, bystrina, bystrozraký, bystrý, Bystrík, byt, byť, Bytča, bytosť, bytovka, bytosťne, bývalý, bývať, byvol, dobývať', dobýjať', dobytok, dobytčí, kobyla, nábytok, nadbytočný, neodbytný, obyčaj, obyčajný, obývať', obyvateľ', odbyt, prebytok, prebývať', príbytok, s'aby (= akoby), úbytok, ubytovať', ubytovňa, vydobyť', výdobytok, zbytočný, zvyšok*, živobytie

Pozor: * často sa **nesprávne** používa **čechizmus** „**zbytok**“ miesto slovenského „**zvyšok**“

byť	ocitnúť sa niekde, existovať	Musíme tam byť včas.
biť	mlátiť niekoho (viď str. 125)	Zbili ho do krvi.
bystro	chytro, rýchlo	Voda tiekla v bystrine ozaj bystro.
bistro	zariadenie na rýchle stravovanie	
bydlo	netradičný názov pre „obydlie“	Tento dom je poriadne bydlo .
bidlo	miesto, kde sedia sliepky v kuríne	Sliepky sedeli vedľa seba na bidle /na bidielku .

A hneď si precvičíme **pravopis po „B“** aj vtedy, keď pôjde o **mäkké „i“**:

po „B“

babička, Biblia, bicykel, bicyklovať sa, bič, bilión, biológia, birmovka, biskup, bistro (zariadenie s rýchlym občerstvením), **biť, bitka, bitkár, bitúnok, bizón, bižutéria, gombík, holubica, kombinácia, krupobitie, kubík, mobilizácia, mobilný, mobil, násobilka, obidve, obidva, obidvaja, obilie, obilnina, osobitne, sfarbiť, slabika, slabina, zahanbiť...**

Pozor: pravopis „byť/biť“ a v mnohých odvodených slovách si precvičíte na str. 125, 126

Pozor:

- **pred dopĺňaním do cvičení sa naučte aj pravopis s mäkkým „i“**
- **vety v cvičeniach obsahujú slová s obidvomi tvarmi**

Doplňte správne hlásky:

Chcela b- som bývať v B-strici. Ona b- radšej bývala v B-tči. B-str-na je b-strá rieka. Niektoré kusy náb-tku sú v byte celkom zb-točné. Na pastv-nách bolo veľa dob-tku, bolo v-diet' aj niekoľko b-volov, kob-l a b-kov. Na b-túnku zab-jali b-kov. Táto liečivá b-lina má neob-čajne dlhú b-l'. Povedz mu, ab- nebol tak- neodb-tn- . Aj dnes sa dodržiavajú b-valé veľkonočné ob-čaje. Mob-l- sú veľk-m v-dob-tkom vedy a techn-k- . Jeho ch-b- boli zb-točné.

Sliepky sedia v kur-ne na b-dielku vedľa seba. Ich b-t bol úplne ob-čajný. Jeho b-val- majiteľ v ňom b-val krátko. Oni v ňom budú b-vať určite omnoho dlhšie. B-val veľmi b-str- v matemat-ke. V automob-lovom priemysle pracuje veľa ob-vateľov mesta. Zarábal si na živob-tie chovom b-kov. Nesmieš b-t' taký b-tkár. Po dobrej žatve bol neb-valý preb-tok ob-lia. B-strík dostal na b-rmovke novú b-bliu. V b-tovke bolo desať b-tov.

Ako je to správne?

Chcela **by** som **bývať** v **Bystrici**. Ona **by** radšej **bývala** v **Bytči**. **Bystrina** je **bystrá** rieka. Niektoré kusy nábytku sú v **byte** celkom **zbytočné**. Na **pastvinách** bolo veľa **dobytku**, bolo **vidieť** aj niekoľko **byvolov**, **kobyl** a **býkov**. Na **bitúnku** **zabíjali** **býkov**. Táto liečivá **bylina** má **neobyčajne** dlhú **byl'**. Povedz mu, **aby** nebol **taký neodbytný**. Aj dnes sa dodržiavajú **bývalé** veľkonočné **obyčaje**. **Mobily** sú **veľkým výdobytkom** vedy a **techniky**. Jeho **chyby** boli **zbytočné**.

Sliepky sedia v kuríne na bídíelku vedľa seba. Ich **byť** bol úplne obyčajný. Jeho **bývalý** majiteľ v ňom **býval** krátko. Oni v ňom budú **bývať** určite omnoho dlhšie. **Býval** veľmi **bystrý** v matematike. V automobilovom priemysle pracuje veľa **obyvateľov** mesta. Zarábal si na živobytie chovom **býkov**. Nesmieš **byť** taký **bitkár**. Po dobrej žatve bol **nebývalý** (= veľký) **prebytok** obilia. **Bystrík** dostal na birmovke novú **bibliu**. V **bytovke** bolo desať **bytov**.

Doplňte správne hlásky:

Čo tak si ísť zab-c-klovať? Treba vyskúšať nový b-c-ke! Ktorý z ob-dvoch mob-lov sa ti páči? Ob-dva sú dobré, ale je zb-točné kupovať nový, keď starý funguje. Obrovské vlnob-tie znemožňovalo plavbu. Obloha sa sfarb-la dosiva a onedlho začalo krupob-tie. Ob-lie utrpelo škody. V pr-b-tku mal všetko, čo potreboval k živob-tiu.

V b-tčianskom i b-strickom b-stre B-stríka i Gab-ku ob-čajne b-stro obslúžia. Musíme zmob-lizovať všetky sily, aby sme sa nedali zahanb-t'. Bude to ešte riadna b-tka. Preslab-kuj slovo „mob-lizácia“. Bol to neob-čajný b-tkár. Nemal slab-ny. Potrebovali na stavbu niekoľko kub-kov cementu.

Ako je to správne?

Čo tak si ísť zabícyklovať? Treba vyskúšať nový bicykel! Ktorý z obídvoch mobilov sa ti páči? Obidva sú dobré, ale je zbytočné kupovať nový, keď starý funguje. Obrovské vlnobitie znemožňovalo plavbu. Obloha sa sfarbila dosiva a onedlho začalo krupobitie. Obilie utrpelo škody. V príbytku mal všetko, čo potreboval k živobytiu.

V bytčianskom i bystrickom bístre Bystríka i Gabiku obyčajne bystro obslúžia. Musíme zmobilizovať sily, aby sme sa nedali zahanbiť. Bude to ešte riadna bitka. Preslabikuj slovo „mobilizácia“. Bol to neobyčajný bitkár. Nemal slabiny. Potrebovali na stavbu niekoľko kubíkov cementu.

po „M“

my, mykať, zamykať, odomykať, pomykov, mýliť sa, mylný, omyl, myslieť, myšlienka, myseľ, dômyselný, zlomyseľný, premýšľať, zmysel, úmysel, výmysel, priemysel, mys, myš, myška, umyť, pomyje, mydlo, Myjava, mýto, mýtnik, hmýriť sa, hmyz, smyk, priesmyk, šmýkať sa, šmyk, šmykl'avka, šmykl'avý, žmýkať, namyslený, ostal v pomykove (nevedel, čo robiť), výmyselník ...

Pozor:

my	osobné zámeno v 1. osobe množného čísla
mi	skloňovaný tvar osobného zámena „ja“ v datíve (3. p.) „komu?/čomu?“ - mne/mi

My sme to vedeli.

Povedz **mi** to!

A hneď si precvičíme **pravopis po „M“** aj vtedy, keď pôjde o **mäkké „i“**:

po „M“

dymiť, kolmica, komín, kominár, krmiť, mamička, migrácia, migrovať, migréna, mihalnice, mihotať, mikina, mikrofón, mikroskop, miláčik, milión, miliarda, míl'nik, mím, mimika, milý, mimoriadny, mína, minca, minister, minulý, mínus, minúť, minúta, misa, misia, miss, mizina, mizerný, mixér, mumifikovať, nalomiť, okamih, osmina, remíza, remizovať, sedmička, sedmina, semifinále, spomínať, svedomitý, termín, tmič, trémista, veľmi, zlomiť, zmija, zmiznúť

Pozor:

miss	Miss Slovenska
mys	Mys Dobrej nádeje, Hornov mys

najkrajšie dievča Slovenska
zemepisný názov, pretiahnutý výbežok pevniny do mora

Pozor:

„-mi/-ami“ je **koncovka inštrumentálu množného čísla**
s priateľ**mi**, pod okn**ami**, nad aut**ami**, s koleg**ami**, so žiak**mi** a žiačk**ami**, nad dom**ami** a záhrad**ami**

Doplňte správne hlásky:

M- sme to zabudli. Pripomeň m- to! To nemá zm-sel. Jeho jednanie bolo plné om-lov. M-lit' sa je ľudské, ale napriek tomu by sa toľko m-lit' nemusel. Na m-sel' mu prichádzali všelijaké m-šlienky. Biel-zeň sa začala žm-kať. Od prekva-penia ostala zlom-sel'ná Lucia v pom-kove. Bolo m-nus desať stupňov a m-moriadne sa šm-kalo.

Mamička používala pri praní žm-kačku. Deti sa šm-kali na ľadovej šm-kačke. Bola to veľm- m-lná predstava. Vo dvore bolo veľa nepr-jemného hm-zu a m-ší. M-nul- v-kend som bola v pol-kl-n-ke na M-jave. Pomohli m- tam. Nam-dlil si ruky a um-l si tvár. Bol to dôm-selný vynález. M-ško a Dom-n-k bol- veľkí v-m-selníci.

V snehovej v-chríci sa nedalo prejsť automob-lom cez priesm-k. Veľa automob-lov dostalo na šm-kl'avej ceste nepr-jemný šm-k. Um-li si tvár m-dlom. M-slíš, že v-hráme m- alebo v-? Musím o tom poprem-š'ľať. Na diaľnici sa platí m-to. Jeho slová boli sam- v-m-sel. Večer sa to pri vode hm-rilo komárm- a iným nepr-jemným hm-zom. Aj malé m-šky tam pobehovali. Bolo m- to veľm- ľúto. Mamička mi veľmi pomohla.

Pozor:

- **pred dopĺňaním** do cvičení **sa naučte aj pravopis s mäkkým „j“**
- **vety obsahujú slová s obidvomi tvarmi**

Ako je to správne?

My sme to zabudli. Pripomeň mi to! To nemá zmysel. Jeho jednanie bolo plné omylov. Mýliť sa je ľudské, ale napriek tomu by sa toľko mýliť nemusel. Na myseľ mu prichádzali všelijaké myšlienky. Bielizeň sa začala žmýkať. Od prekvapenia ostala zlomyseľná Lucia v pomykove. Bolo mínus desať stupňov a mimoriadne sa šmýkalo.

Mamička používala pri praní žmýkačku. Deti sa šmýkali na ľadovej šmýkačke. Bola to veľmi mylná predstava. Vo dvore bolo veľa nepríjemného hmyzu a myši. Minulý víkend som bola v poliklinike na Myjave*. Pomohli mi tam. Namydli si ruky a umyl si tvár. Bol to dômyselný vynález. Miško a Dominik boli veľkí výmyselníci.

Pozor:

Pri miestnych vyjadreniach častejšie **používame základnú miestnu predložku „v“**, napr. **v** Senici, **v** Nitre, **v** Trenčíne...

Pri niektorých názvoch slovenských obcí či miest sa však v rovnakom význame používa predložka „na“, ktorú používajú dlho miestni obyvatelia: **na** Myjave, **na** Štrbskom Plese ...

V takomto prípade je predložka „na“ **správna**, ale **používa sa aj** klasická miestna predložka „v“, teda **v** Myjave.

Častá je predložka „na“ **v názvoch zemepisných území**: **na** Záhorí, **na** Orave, **na** Spiši, **na** Kysuciach, **na** Považí, **na** Pohroní ...

V snehovej víchríci sa nedalo prejsť automobilom cez priesmyk. Veľa automobilov dostalo na šmykl'avej ceste nepríjemný šmyk. Umyli si tvár mydlom. Myslíš, že vyhráme my alebo vy? Musím o tom popremýšľať. Na diaľnici sa platí mýto. Jeho slová boli samý výmysel. Večer sa to pri vode hmýrilo komármi, ovadmi a iným nepríjemným hmyzom. Aj malé myšky tam pobehovali. Bolo mi to veľmi ľúto. Mamička mi veľmi pomohla.

Doplňte správne hlásky:

Dieťa potrebovalo nakrím-t'. Bol m-ly, nebol ani trochu nam-slený. Osm-na, m-nus, m-lión a m-liarda sú matemat-cké term-ny. Auto nemalo dobré tlm-če. Oba tím- uhrali v sem-f-nále rem-zu a do f-nále postúpili po predĺžení. Pokopali sedm-nu záhrady. Kopali veľm- svedom-to. Bol veľký trém-sta. M-nule m-nuli na m-n-sterstve m-lión eur. Zam-slený Em-l sa zm-lil. Bola to od neho nem-lá m-lka. M-rka sa cítila m-zerne. M-slím, že mala m-grénu. Pri Hornovom m-se stroskotalo m-moriadne veľa lodí. Zajtra je súťaž M-ss Záhoria. T-pni si, kto bude nová m-ss! M-slím, že Dom-n-ka.

V škole sme pozorovali vzorky pod m-kroskopm-. M-nul- m-l-óny a bol- na m-zine. V diaľke sa m-hotalo svetlo. Podaj m- m-krofón. V starovekom Egypte mum-fikovali aj zvieratá. Nalom-l sa m- necht. M-halnica m- spadla do oka. Bobina je M-rkin m-láčik. Jej m-m-ka je m-moriadne zaujímavá. Čo m- ide do mesta? M-slím, že sedm-čka alebo osm-čka. Obliekla som si novú m-kinu. V keram-ckej m-ske bolo ovocie. M-lan s M-lkou a M-škom v okam-hu zm-zli. Z M-chalovho kom-na sa veľm- dym-.

Ako je to správne?

Dieťa potrebovalo nakrmiť. Bol milý, nebol ani trochu namyslený. Osmína, mínus, milión a miliarda sú matematické termíny. Auto nemalo dobré tmiče. Oba tímy uhrali v semifinále remízu a do finále postúpili po predĺžení. Pokopali sedminu záhrady. Kopali veľmi svedomito. Bol veľmi veľký trémista. Minule minuli na ministerstve milión eur. Zamyslený Emil sa zmýlil. Bola to od neho nemilá myľka. Mirka sa cítila mizerne. Myslím, že mala migrénu. Pri

OBOJAKÉ SPOLUHLÁSKY

Sú to spoluhlásky, po ktorých **píšeme tvrdé „y“**, ale **aj mäkké „i“**. V časoch mojej mladosti sme sa v škole učili okrem vybraných slov naspamäť aj slová, po ktorých sa píše tvrdé „y“ práve po obojakých spoluhláskach.

Je škoda, že sa od tohto upustilo v súčasnom školstve, kde sa nemusia žiaci doslova a do písmena nabifliť už ani len tie vybrané slová a podľa toho písomný prejav žiakov aj tak vyzerá.

My sa však **podme pozrieť aj na ďalšie „vybrané“ slová** a to budú práve tie **po obojakých spoluhláskach**.

Po obojakých spoluhláskach „b, m, p, r, s, v, z, ť“

píšeme v **koreni slov domáceho pôvodu** takmer vždy mäkké „i“. **Tvrdé „y“ píšeme** po obojakých spoluhláskach **iba vo vybraných slovách**.

A ešte krátky výlet **do zákutí** ostatných spoluhlások a písania „i-y“ práve po nich:

Po tvrdých spoluhláskach „d, t, n, l, g, k, ch, h“

píšeme v **koreni slov domáceho pôvodu** tvrdé „y“. **Po tvrdých** spoluhláskach sa píše **mäkké „i“** len **výnimočne**, napríklad v slovách: tik-tak, tip, tikať, chichot, pískot, chichotať sa, písať.

Napriek tomu, že je v nich mäkké „i“, **vysslovujeme ich tvrdo**.

Po mäkkých spoluhláskach „ď, ť, ň, ľ, dž, š, ž, c, dz, j“

pre zmenu píšeme v slovách domáceho pôvodu **mäkké „i“**.

A teraz podme na slová s ypsilonom po obojakých spoluhláskach. Kedy sa teda píše „y“?

po „D“

po koncovke „-dy“ (viď nižšie), **dych, dýchací, dýchať, dychtivý, dýka, dym, dymiť, dynamit, dynamo, dyňa, dynamo, oddych, oddýchnuť si**

v koncovke „-dy“: **kedy, kedysi, odkedy, dokedy, dakedy, vtedy, odvtedy, málokedy, hocikedy, inokedy, niekedy, kedysi, nikdy, kedykoľvek, vždy**

A hneď si precvičíme **pravopis po „D“** aj vtedy, keď pôjde o **mäkké „i“**:

po „D“

dialekt (nárečie), diamant, Diana, disciplinovaný, krokodíl, melódia, odísť, Ferdinand, predísť, štadión, tradícia, tradičný

Rieka bola plná odd-chujúcich krokod-lov. Túto melód-u som už ked-si počula. Nemohol lapit' d-ch. Pri behu som sa veľmi zad-chala. Nieked- sme sa potápali s d-chacími prístrojmi. Nieked- sme si na šta-d-óne kúpili d-ňové semiačka. D-ane sa páči d-amantový prsteň. Ferdinand hovoril nezrozumiteľným dialektom.

Ked-si sa nosili d-ky. D-milo sa z každého komína. Vyd-chla som si od úľavy. Potrebujem si poriadne odd-chnuť. Na jeden nád-ch vydržal pod vodnou hlad-nou päť minút. D-chová skúška u vodiča nedopadla dobre. Nad-chal jedno promile alkoholu. Odd-čne si preto od šoférovania. Keby bol d-plomat, odd-chnuť by si nemusel. Odd-chnutí žiaci boli d-chtiví po vedomostiach.

Ako je to správne?

Rieka bola plná oddychujúcich krokodílov. Túto melódiu som už kedysi počula. Nemohol lapit' dych. Pri behu som sa veľmi zadýchala. Niekedy sme sa potápali s dýchacími prístrojmi. Niekedy sme sme si na štadióne kúpili dyňové semiačka. Diane sa páči diamantový prsteň. Ferdinand hovoril nezrozumiteľným dialektom.

Kedysi sa nosili dýky. Dymilo sa z každého komína. Vydýchla som si od úľavy. Potrebujem si poriadne oddýchnuť. Na jeden nádych vydržal pod vodnou hladinou päť minút. Dychová skúška u vodiča nedopadla

.....

po „T“

dotyčnica, dotýkať sa, kostým, motyka, motýľ, ostýchavý, ostýchať sa (hanbiť sa), **potýkať sa, stýkať sa, rozptýliť (sa), štyri (štyridsať, štyristo, štyridsiatka, štyridsiatnik), ty, tyč, tyčinka, týčiť sa, tykadlo, tykať** (niekomu hovoriť „ty“), **tyl** (druh látky), **tylo** (zázemie, časť hlavy), **typ** (človeka), v koncovke „-tým“ (**predtým, medzitým, s tým...**), **tyrkys, týždeň, zatýkať, zátylie, zátylok**

Pozor:

typ človeka ale: típ na výsledok, típ v športe, típoval výsledky/zápas tikať - hodiny ale: tykať - niekomu hovoriť „ty“
--

Hneď si precvičíme **pravopis po „T“** aj vtedy, keď sa bude jednať o „i“.

Slov s mäkkým „i“ po „T“ **nie je veľá**, ale pozor: **vyslovujem** ich vždy **tvrdo**.

po „T“

aktivita, aktívny, matematika, motivácia, negatív, optimizmus, Partizánske, plastika, štatistika, tiger, tikať (hodiny), **tiket, tikot**

Pozor:

- pred dopĺňaním do cvičení sa naučte aj pravopis s mäkkým „i“ - vetý obsahujú slová s obidvomi tvarmi
--

Dot-čnica je priamka, ktorá sa dot-ka kružnice. Skočil na mot-ku a tá ho tresla do t-la. Máš rád matemat-ku? T-bor si roztrhol tento t-ždeň krížne väzy, musí ísť na plast-ku kolena. Kvety boli obsypané mot-l'mi. Jemné t-kadlá sa im vo vánku hýbali. T-na pôsobila ost-chavým dojmom. St-kal sa predt-m so štyrmi nepríjemnými „t-pkami“.

Nový počítač ma stál št-r-sto eur. M-š stála len št-ri. Na št-r-dsiatnika vyzerá veľmi dobre. Okolo nášho domu sa t-čilo št-r-dsaťmetrové lešenie. Mal št-r-dsaťšt-ri rokov, nemohli sme mu preto t-kať. Mart-n bol pokojný a opt-m-st-cký t-p. Nebol ostýchavý, bol aktívny. Musel sa pot-kať s mnohými prekážkami, ale bol opt-m-sta. Mňa sa to, na šťastie, net-kalo. Krist-án sa opatrne dot-kal t-kadla mot-l'a.

Neradila by som ti tento zápas t-povať. Tento t-ždeň to na výhru nevyzerá. Policajti zat-kali muža, ktorý t-čou dob-l nejakého človeka. Medzit-m prišla aj san-tka. S t-m nie som veľm- spokojná. S-mona mala krásne t-rkysové šaty. Ani tie z t-lu neboli zlé! Naraz-l do t-če a spadol na zát-lok. Tento chlapec nebol môj t-p. V-hral teraz veľa peňazí v t-povaní. Jeho akt-vit- vo mne nevzbudzovali opt-mizmus.

Bolo počuť len t-kot hodín, inak bolo úplné t-cho. Boli sme v Part-zánskom na súťaži v matemat-ke. Boli sme opt-m-sti, m-nulý rok som tam vyhral. Jeden príklad som si ale len t-pol. Všetci hľadali v-herný t-ket. Štat-st-cky to na v-hru nev-zeralo, ale nat-poval na t-kete všetko dobre.

Ako je to správne?

Dotyčnica je priamka, ktorá sa dotýka kružnice. Skočil na motyku a tá ho tresla do tyla. Máš rád matematiku? Tibor si roztrhol tento týždeň krížne väzy, musel ísť na plastiku kolena. Kvety boli obsypané motýľmi. Jemné tykadlá sa im vo vánku hýbali. Tina pôsobila ostýchavým dojmom. Stýkal sa predtým so štyrmi nepríjemnými „týpkami“.

Nový počítač ma stál štyristo eur. Myš stála len štyri. Na štyridsiatnika vyzerá veľmi dobre. Okolo nášho domu sa týčilo štyridsaťmetrové lešenie. Mal štyridsať rokov, nemohli sme mu preto tykať. Martin bol pokojný a optimistický typ. Nebol ostýchavý, bol aktívny. Musel sa potýkať s mnohými prekážkami, ale bol optimista. Mňa sa to, na šťastie, netýkalo. Kristián sa opatrne dotýkal tykadla motýľa.

Neradila by som ti tento zápas típovať. Tento týždeň to na výhru nevyzerá. Policajti zatýkali muža, ktorý tyčou dobil nejakého človeka. Medzitým prišla aj sanitka. S tým nie som veľmi spokojná. Simona mala krásne tyrkysové šaty. Ani tie z tylu neboli zlé! Narazil do tyče a spadol na zátylok. Tento chlapec nebol môj typ. Vyhral teraz veľa peňazí v típovaní. Jeho aktivity vo mne nevzbudzovali optimizmus.

.....

A na záver ešte krátka informácia o úspešnej učebnici/cvičebnici

SLOVENSKÁ GRAMATIKA,

čo je nový názov učebnice/cvičebnice

SLOVENČINA POLOPATE:

Obe učebnice možno objednať na

<http://eshop.hofmanova.sk/>

(úplne dole)

PhDr. ALENA HOFMANOVÁ

DIKTÁTY A

DOPLŇOVAČKY

ZO SLOVENSKÉHO JAZYKA

pre žiakov základných a stredných škôl

cielené precvičovanie všetkého, čo sa zdá v slovenčine komplikované

všetko **logicky a postupne**

system diktátov a doplňovačiek

najskôr **na konkrétne precvičovanú gramatiku**

až potom precvičovanie spolu s ostatnými príbuznými gramatickými javmi

okamžitá kontrola správneho pravopisu hneď vedľa zadaní,

bez nutnosti hľadať na konci knihy

ideálne na zautomatizovanie pravopisu

všetkých zvláštností

slovenského jazyka

ideálna pomôcka pre všetkých, ktorí chcú písať bezchybne

450 diktátov a doplňovačiek,

tisíce cielených viet a konštrukcií

vychádza a nadväzuje na úspešnú učebnicu

SLOVENČINA POLOPATE/SLOVENSKÁ GRAMATIKA